

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки

Факультет (інститут) географічний

Кафедра фізичної географії

СИЛАБУС

нормативної навчальної дисципліни
ФІЗИЧНА ГЕОГРАФІЯ УКРАЇНИ

(назва дисципліни)

підготовки _____ **бакалавра**

(назва освітнього рівня)

спеціальності _____ **014 Середня освіта (Географія)**

(шифр і назва спеціальності)

Освітньо-професійної програми Середня освіта. Географія. Економіка

(назва освітньо-професійної, освітньо-наукової / освітньо-творчої програм)

Силабус навчальної дисципліни «ФІЗИЧНА ГЕОГРАФІЯ УКРАЇНИ»
підготовки бакалавр, галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, спеціальності
014Середня освіта (Географія), освітньої програми Географія. Економіка

Розробник: Нетробчук І. М., доцент кафедри фізичної географії, кандидат
географічних наук, доцент

**Силабус навчальної дисципліни затверджений на засіданні кафедри
фізичної географії**
Протокол № 1 від 30 серпня 2021 р.

Завідувач кафедри: _____

(Фесюк В. О.)

І. Опис навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	Галузь знань 01 Освіта/ Педагогіка	Нормативна
Кількість годин/кредитів 120/4	Спеціальність 014 Середня Освіта (Географія)	Рік навчання – 3
	Освітня програма Географія. Економіка	Семестр – 5-й
		Лекції – 32 год
ІНДЗ – немає	Освітній ступінь перший (бакалаврський)	Практичні – 32 год
		Лабораторні – 0 год
		Самостійна робота – 48 год
		Консультація – 8 год
Мова навчання		Форма контролю: екзамен
		Українська

Заочна форма навчання

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Заочна форма навчання	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка	Нормативна
Кількість годин/кредитів 150/5	Спеціальність 014.07 Середня Освіта. (Географія)	Рік навчання – 3
	Освітньо-професійна програма Середня освіта. Географія. Економіка	Семестр – 6-й
		Лекції – 16 год
ІНДЗ: немає	Освітній ступінь перший (бакалаврський)	Практичні – 16 год
		Лабораторні – 0 год
		Самостійна робота – 100 год
		Консультація – 18 год
		Форма контролю: екзамен

Мова навчання		Українська
---------------	--	------------

II. Інформація про викладача

Викладач Нетробчук Ірина Марківна

Науковий ступінь Кандидат географічних наук

Вчене звання Доцент

Посада Доцент кафедри фізичної географії

Профайл <https://vnu.edu.ua/uk/personal/netrobchuk-irina-markivna>

Телефон +380667302292

e-mail netrobchuk.iryana.@vnu.edu.ua; iryna-nim@ukr.net,

Дні занять <https://ed.eenu.edu.ua>

Консультації Очні консультації: 2 академічні години кожний понеділок 13.25-14.45, аудиторія 618

Дистанційний курс на платформі Moodle

<http://194.44.187.60/moodle/course/view.php?id=1268>

III. Опис дисципліни

1. Анотація курсу

Навчальна дисципліна «Фізична географія України» спрямована на формування знань студентів про природно-територіальні, природно-аквальної комплекси України та їх компоненти. Розгляд природних особливостей кожної із земних оболонок у межах території держави. А також значна увага приділяється засвоєнню теоретичних і практичних питань комплексного фізико-географічного аналізу території України, виявлення регіональних особливостей природних умов України, аналіз екологічних питань стану довкілля, виявлення структури природоохоронного фонду та раціональне використання і охорона природи.

2. Пререквізити і постреквізити дисципліни

Пререквізити: студенти повинні мати загальні знання з географії та наук про Землю, зокрема: геологія загальна та історична, гідрологія, метеорологія та кліматологія, геоморфологія і палеогеографія, біогеографія, ґрунтознавство з основами географії ґрунтів, ландшафтознавство.

Постреквізити : економічна і соціальна географія України, географія АПК, географія промисловості, методика навчання географії та природознавства, краєзнавство. Дисципліна розширює загальний науковий світогляд здобувачів та набуття ними необхідних професійних знань у педагогічній діяльності.

3. Мета і завдання навчальної дисципліни

Мета – формування у майбутніх спеціалістів знань про фізико-географічні особливості території української держави загалом та особливості природи найбільших одиниць фізико-географічного районування України.

Завдання – вивчити компоненти земної природи, природні комплекси, геосистеми, їх зміни під впливом господарської діяльності, можливості використання фізико-географічних знань на практиці.

Згідно з вимогами освітньо-кваліфікаційної програми студенти повинні:

знати: основні історичні етапи розвитку предметної області (**ПРН 1**); термінологію і номенклатуру, розуміти основні концепції, теорії та загальну структуру географічної та економічної наук, закони і закономірності, різні погляди на проблемні питання сучасної географії й економіки (**ПРН 10**);

вміти: оперувати базовими категоріями та поняттями спеціальності (**ПРН 5**); володіти уміннями пояснювати просторову диференціацію географічної оболонки і географічного середовища на глобальному, регіональному та локальному територіальних рівнях (**ПРН 12**); пояснювати зміни, які відбуваються у географічному середовищі під впливом природних і антропогенних чинників, формулювати наслідки і детермінанти в контексті концепції сталого розвитку людства (**ПРН 13**); усвідомлювати роль і місце України у сучасному світі в контексті географічних та економічних чинників її розвитку (**ПРН 14**); володіти методами навчання, користуватися географічною та картографічною мовою в навчальному процесі, застосовувати алгоритми використання картографічної продукції при характеристиці окремих географічних об'єктів і територій (**ПРН 15**).

4. Результати навчання (компетентності)

До кінця навчання студенти набудуть такі компетентності:

загальні компетентності:

- знання й розуміння предметної професійної діяльності та здатність до професійного розвитку та навчання впродовж життя (**ЗК- 2**);
- здатність до письмової й усної комунікації державною мовою (**ЗК-4**);
- здатність працювати автономно та в команді, забезпечувати якість виконання робіт і оцінювання їх результатів, приймати обґрунтовані рішення (**ЗК-7**);
- здатність до пошуку, обробки та критичного аналізу інформації з різних джерел, до інноваційного мислення, креативності, до генерування нових ідей (**ЗК-8**);
- здатність до використання знань в практичній діяльності, до адаптації та дії в нових умовах (**ЗК-9**)

спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

- здатність застосовувати набуті географічні, економічні та психолого-педагогічні компетентності для формування в учнів ключових і предметних компетентностей на рівні базової середньої освіти (**ФК-1**);
- здатність використовувати поняття, концепції, парадигми, теорії географії для комплексної характеристики географічних явищ і процесів на різних просторових рівнях (глобальному, регіональному, в межах України, локальному) (**ПК-1**);
- здатність обґрунтовувати взаємозв'язки у ландшафтах та характеризувати особливості фізико-географічних об'єктів у геосферах (**ПК-3**);
- здатність аналізувати склад і будову геосфер (у відповідності до спеціалізації) на різних просторово-часових масштабах (**ПК 4**);

- здатність застосовувати базові знання з природничих та суспільних наук у навчанні та професійній діяльності, системне географічне мислення при вивченні Землі (світу), геосфер, материків і океанів, України, природних і суспільних територіальних комплексів (ПК-8);

- здатність виконувати прийоми опису, аналізу, систематизації інформації, отриманої із загальногеографічних та тематичних карт, представляти за картами комплексну географічну оцінку території, укладати картографічні твори з використанням сучасних інформаційних технологій (ПК -10).

5. Структура навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практичні	Сам. роб.	Конс.	*Форма контролю/ Бали
Змістовий модуль 1. Загальний аналіз природних умов і природних ресурсів						
Тема 1. Загальні відомості про територію і кордони України, її фізико-географічне положення.	2	2	-	-	-	лекція Т – 0,5
Тема 2. Дослідження природних умов і природних ресурсів України	6	2	-	4		опрацювання тем сам. р., рекомендованої літератури, Інтернет-джерел Т – 0,5
Тема 3. Геолого-тектонічна будова	7	4	-	2	1	лекція Т – 0,5
Тема 4. Мінерально-сировинні ресурси	9	2	-	6	1	Сам. роб. 8 балів
Тема 5. Геоморфологічна будова	5	2	-	2	1	лекція Т – 0,5
Тема 6. Особливості змін клімату в Україні	6	4	-	2	-	Лекція Т – 0,5
Тема 7. Поверхневі та підземні води	9	4	-	4	1	Сам. роб. 8 балів
Тема 8. Природа Чорного і Азовського морів	4	-	-	4	-	опрацювання тем сам. р. Т – 0,5
Тема 9. Ґрунтовий покрив	4	2	-	2	-	лекція Т – 0,5
Тема 10. Рослинний і тваринний світ	4	2	-	2	-	лекція Т – 0,5
Тема 11. Несприятливі природні процеси та зміни природи	4	2	-	2	-	лекція Т - 0,5
Тема 12. Природоохоронні території	4	2	-	2	-	лекція Т – 0,5
Разом за змістовим модулем 1	64	28	0	32	4	Лекції – 5 Самостійна - 16 Кількість балів за модуль 1 - 21

Змістовий модуль 2. Регіональний аналіз природних умов						
Тема 13. Ландшафти і фізико-географічне районування	7	2	-	4	1	опрацювання тем сам. р. Т – 1
Тема 14. Природа Поліського і Західно-Українського краю	13	-	8	4	1	РМГ- 4 ПО 2 теми по 2 бали
Тема 15. Природа лісостепової і степової природних зон	27	2	20	4	1	РМГ- 10 ПО 5 тем по 2 бали
Тема 16. Гірські ландшафтні структури: Українські Карпати і Кримські гори	9	-	4	4	1	РМГ- 4 ПО 2 тем по 2 бали
Разом за змістовим модулем 2	56	4	32	16	4	Лекції – 1 Практичні роботи - 18 Кількість балів за модуль 2 - 19
Всього годин / Балів	120	32	32	48	8	40

*Форма контролю: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач / кейсів, ІНДЗ / ІРС – індивідуальне завдання / індивідуальна робота студента, РМГ – робота в малих групах, поточне оцінювання (ПО) на практичних заняттях, МКР / КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

Заочна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практичні	Сам. роб.	Конс.	*Форма контролю/ Бали
Змістовий модуль 1. Загальний аналіз природних умов і природних ресурсів						
Тема 1. Загальні відомості про територію і кордони України, її фізико-географічне положення.	14	2	-	10	2	лекція Т – 1 б
Тема 2. Дослідження природних умов і природних ресурсів України	12	-	-	10	2	опрацювання тем сам. р., рекомендованої літератури, Інтернет-джерел
Тема 3. Геолого-тектонічна будова і ресурси надр	16	4	-	10	2	лекція Т – 1 б Сам. роб. 8 балів
Тема 4. Особливості змін клімату в Україні	14	2	-	10	2	лекція Т – 1 б
Тема 5. Поверхневі та підземні води. Природа Чорного і Азовського морів	12	2	-	10	-	лекція Т – 1 б опрацювання тем сам. р 8 балів,
Тема 6. Ґрунтовий, рослинний покрив і тваринний світ	14	2	-	10	2	лекція Т – 1 опрацювання тем сам. р
Разом за змістовим модулем 1	82	12	0	60	10	Лекції – 5 Самостійна - 16

						<i>Кількість балів за модуль 1 - 21</i>
Змістовий модуль 2. Регіональний аналіз природних умов						
<i>Тема 7.</i> Ландшафти і фізико-географічне районування	16	2	-	10	4	лекція Т – 1 опрацювання тем сам. р.
<i>Тема 8.</i> Природа Поліського і Західно-Українського краю	18	2	6	10	-	РМГ- 4 ПО 2 теми по 2 бали
<i>Тема 9.</i> Природа лісостепової і степової природних зон	18	-	6	10	2	РМГ- 10 ПО 5 тем по 2 бали
<i>Тема 10.</i> Гірські ландшафтні структури: Українські Карпати і Кримські гори	16	-	4	10	2	РМГ- 4 ПО 2 тем по 2 бали
<i>Разом за змістовим модулем 2</i>	68	4	16	40	8	<i>Лекції – 1 Практичні роботи - 18 Кількість балів за модуль 2 - 19</i>
Всього годин / Балів	150	16	16	100	18	40

*Форма контролю: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач / кейсів, ІНДЗ / ІРС – індивідуальне завдання / індивідуальна робота студента, РМГ – робота в малих групах, поточне оцінювання (ПО) на практичних заняттях, МКР / КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

6. Завдання для самостійного опрацювання

Для успішного вивчення курсу «Фізична географія України» студентам необхідно оволодіти географічною номенклатурою, яка включає в себе назви елементів берегової лінії, орографічні, гідрографічні елементи, родовища корисних копалин.

Виконання поставлених завдань дасть змогу студентам краще усвідомити лекційний матеріал, сформувані цілісне уявлення про взаємопроникнення і взаємодію природних компонентів природно-територіальних й природно-аквально-територіальних комплексів України.

Опрацювання номенклатури з курсу Фізична географія України ставить на меті розвинути навички вільного орієнтування на загально-географічній карті просторового розташування основних орографічних, гідрографічних елементів та елементів берегової лінії території України.

В пошуках номенклатури студенти можуть користуватися різними картами атласів України.

Завдання

1. На контурну карту України нанесіть межі таксономічних одиниць фізико-географічного районування. Підпишіть їх цифрами. Потім нанесіть річки, родовища корисних копалин, елементи берегової лінії природних областей України.

2. Здобудьте навички вільного орієнтування на загальногеографічній карті та вміння показувати на ній основні географічні об'єкти.

Методи та форми навчання

Словесні методи: лекція, пояснення, розповідь, бесіда: відбувається з використанням традиційних засобів навчання у поєднанні з засобами ІКТ.

Наочні методи: мультимедійні презентації.

Практичні методи: розв'язування задач з професійно-орієнтованим змістом.

Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації: дискусії і диспути, створення ситуації пізнавальної новизни та зацікавленості.

Методи контролю: індивідуальне та фронтальне опитування, дискусія, модульний контроль за допомогою тестування, залік.

Методи самоконтролю: самостійний пошук помилок, вміння самостійно критично оцінювати свої знання, визначати пріоритетні напрямки власного навчального процесу, самоаналіз.

Форми роботи: індивідуальна, групова, фронтальна.

Форми організації навчання: лекційні заняття, практичні заняття, самостійна робота студентів, контрольні заходи.

IV. Політика оцінювання

Політика викладача щодо студента

Для одержання високого рейтингу необхідно виконувати наступні умови:

- не пропускати навчальні заняття, не спізнюватися на них та не займатися сторонніми справами на заняттях;
- чітко й вчасно виконувати навчальні завдання та завдання для самостійної роботи;
- виключати мобільний телефон під час занять і під час контролю знань;
- брати участь у контрольних заходах (поточний, модульний, підсумковий та контроль самостійної роботи).

За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі (змішана форма навчання) за погодженням із деканатом та керівником курсу.

Політика щодо академічної доброчесності

Прослуховуючи цей курс, Ви погодились виконувати положення принципів академічної доброчесності:

- виконувати усі поточні завдання та підсумковий контроль самостійно без допомоги сторонніх осіб;
- списування під час контрольних заходів (в т. ч. із використанням мобільних пристроїв) заборонено;
- надавати для оцінювання лише результати власної роботи;
- не вдаватися до кроків, що можуть нечесно покращити Ваші результати чи погіршити/покращити результати інших студентів;

- не публікувати відповіді на питання, що використовуються в рамках курсу для оцінювання знань студентів.

Політика щодо дедлайнів та перескладання

Студенти зобов'язані дотримуватися термінів, визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (до - 25 %). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин.

Політика виставлення балів

Оцінювання знань студентів з курсу «Фізична географія України» здійснюється на основі результатів поточного контролю (ПК) і підсумкового контролю знань (іспиту).

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Поточний контроль реалізується у формі опитування, виступів на практичних заняттях, активність при обговоренні питань, що винесені на семінарські заняття, а також засвоєння навчального матеріалу, запланованого на самостійне опрацювання студентом.

При контролі виконання завдань для самостійного опрацювання оцінці підлягає перевірка результатів виконання роботи з контурною картою та здача номенклатури.

При виконанні модульних (контрольних) завдань оцінці підлягають теоретичні знання та практичні навички, яких набули студенти після опанування певного модулю. Модульний контроль проводиться у формі тестів під час проведення контрольних робіт.

Оцінювання здійснюється за 100-бальною шкалою ECTS. На оцінку завдань модуля I відводиться 24 бали, модуля II – 16 балів, модуля III – 60 балів.

Оцінювання практичних робіт змістовного модуля 2 здійснюється за 3-тибальною шкалою. З них 1 бал відводиться за виконання обчислень на карті та роботи з картою на практичному занятті, 2 бали за підготовку до семінару. Максимальна кількість балів за 8 тем виконаних практичних робіт становить 24 бали.

Оцінка за виконання самостійної роботи (16 балів) – оцінка рівня знань, здобутих студентом при опрацюванні номенклатури, складання каталогу родовищ корисних копалин, гідрографічних об'єктів і нанесення їх на контурну карту та їх задача.

Проміжний контроль (модульна контрольна робота) проводиться письмово. Модульний зріз передбачає розв'язання 30 тестових завдань, які складаються на основі лекційного курсу, практичних робіт і питань, які виносяться на самостійне опрацювання. Правильне розв'язання 1 тестового завдання оцінюється в *1 бал*. Максимальна кількість балів, яку студент може отримати за одну модульну контрольну роботу – *30 балів* (загалом 60 балів за дві модульні контрольні роботи).

V. Підсумковий контроль

Підсумковий контроль проходить у вигляді іспиту.

Підсумкова оцінка складається з поточної підсумкової оцінки (максимум – 40 балів) і контрольної модульної оцінки (максимум – 60 балів). Рейтинг студента з навчальної роботи визначається відповідно до «Положення про організацію контролю та оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти...» у Волинському національному університеті імені Лесі Українки.

Якщо у підсумку виконання всіх видів навчальної роботи (лабораторних робіт та самостійної роботи, модульних контрольних робіт) з даної дисципліни студент набирає більше 75 балів, то, за письмовою згодою студента, вона може бути зарахована як підсумкова оцінка з навчальної дисципліни. У випадку незадовільної поточної семестрової оцінки, або за бажанням підвищити рейтинг, студент складає іспит. При цьому бали, набрані за результатами модульних контрольних робіт, анулюються.

Підсумковий контроль проходить у вигляді іспиту. На іспит виносяться розгляд 3 питань (усно), кожне з яких оцінюється у 12 балів, задача номенклатури (12 балів) і тестові питання (12 балів). Загалом студент за іспит набирає 60 балів до яких додаються результати оцінювання за поточний контроль (40 балів).

До екзамену не допускається здобувач вищої освіти, який набрав менше ніж 20 балів за навчальну роботу впродовж семестру, не виконав і не здав усі практичні завдання, не відвідував без поважних причин більшу частину лекцій.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Об'єкт, предмет і методи досліджень фізичної географії
2. Географічне положення України
3. Дослідження природних умов і природних ресурсів
4. Орографія і гіпсометрія
5. Геологічна будова
6. Геоморфологічна будова. Геоморфологічне районування
7. Корисні копалини та їх класифікація
8. Кліматотвірні чинники. Радіаційні чинники клімату. Циркуляційні чинники клімату. Земна поверхня як кліматотвірний чинник
9. Температура повітря. Режим зволоження. Опади. Вітровий режим
10. Стихійні погодні явища. Сезонність погодних умов
11. Кліматичні ресурси. Кліматичне районування
12. Природа Чорного моря й Азовського моря
13. Особливості поверхневих вод України: Дніпра, Південного Бугу, Дністра, Прип'ять, Десни, Дунаю, Сіверського Донця
14. Озера і озера-лимани, водосховища, водойми-охолоджувачі, ставки, канали, болота

15. Підземні води. Гідрогеологічне районування. Мінеральні води
16. Гідрологічне районування
17. Грунтоутворюючі чинники
18. Грунти рівнинної частини. Грунти Українських Карпат і Кримських гір
19. Рослинний покрив. Ліси. Типи лісів: борові ліси, субори, рамені, бучини, діброви, груди, вільшняки, березняки
20. Степова рослинність. Луки. Болотна рослинність. Плавні.
21. Рослинні ресурси. Геоботанічне районування.
22. Тваринний світ фізико-географічних зон
23. Ресурси тваринного світу. Зоогеографічне районування
24. Чинники розвитку фізико-географічних процесів.
25. Неприятливі природні процеси України
26. Характеристика природних ландшафтів (мішанолісові, широколистянолісові, лісостепові, лучно-степові, степові, сухо степові)
27. Природа зони мішаних хвойно-широколистяних лісів.
28. Природа зони широколистяних лісів.
29. Природа лісостепової зони.
32. Природа північностепової підзони.
33. Природа середньостепової підзони
34. Природа південностепової (сухостепової) підзони
35. Природа Карпатської гірської ландшафтної країни
36. Природа Кримських гір.

VI. Шкала оцінювання

Навчальна дисципліна оцінюється за 100 бальною шкалою. Переведення балів внутрішньої 100 бальної шкали в національну шкалу здійснюється наступним чином:

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
90 – 100	Відмінно
82 – 89	Дуже добре
75 – 81	Добре
67 -74	Задовільно
60 – 66	Достатньо
1 – 59	Незадовільно

VII. Рекомендована література та Інтернет-ресурси

Методичне забезпечення курсу

1. Фізична географія України : конспект лекцій / І. М. Петробчук. Луцьк : Вежа-Друк, 2020. 95 с.

2. Нетробчук І.М. Фізична географія України : мет. рек. до сам. роб. Луцьк : Вежа-Друк, 2019. 32 с.
3. Нетробчук І. М. Фізична географія України : мет. рек. до практ. робіт. Луцьк : Вежа-Друк, 2019. 36 с.

Основна

4. Байцар А. Фізична географія України. Навч.-мет. пос. Львів. Видавн. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2012. 354 с.
5. Булава Л. М. Фізична географія України. Х. : АН ГРО, 2008. 224 с.
6. Денисик Г. І., Страшевська Л. В., Корінний В. І. Геосайти Поділля. Вінниця : Вінницька обласна друкарня, 2014. 216 с. (Серія: «Природа і ландшафти Поділля»).
7. Заповідна справа в Україні: абсолютна заповідність чи європейська модель гармонії людини і природи? Збірник вибраних матеріалів / [за ред. М.П. Стеценка, Ф.Д. Гамора]. Львів: «Тиса», 2017. 238 с.
8. Кузьмішина І. Флора і рослинність України. Курс лекцій. Луцьк : Друк ПП Іванюк В. П., 2016. 152 с.
9. Маринич О. М., Шищенко П. Г. Фізична географія України : підручник. 3-тє вид., стер. К. : Т-во «Знання», КОО, 2006. 479 с.
10. Мельничук В. П., Попович І. С. Практикум з фізичної географії України : навч.- мет. посібник. Ужгород: УжНУ «Говерла», 2010. 104 с.
11. Фізична географія України: методичні вказівки до виконання лабораторних робіт та контролю самостійної роботи студентів / А. О. Корнус. Суми : Вид-во СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2015. 36 с.

Додаткова

1. Географічна енциклопедія України. В 3 т. / редкол. : О. М. Маринич (відповід. ред.) [та ін.]. К. : Укр. рад. енцикл. ім. М. П. Бажана, 1989-1993.
2. Географія в інформаційному суспільстві : зб. наук. пр. У 4-х т. / Укр. географ. т-во; редкол. : П. Г. Шищенко (відп. ред.) [та ін.]. К. : ВГЛ Обрії, 2008.
3. Комплексний атлас України [Карти] / відп. ред. Л. М. Веклич. К. : Картографія, 2005.
4. Нетробчук І. М. Фізична географія України: мет. розр. лабораторних робіт для студ. геогр. ф-ту. Луцьк : Волин. нац. ун-т імені Лесі Українки, 2010. 100 с.
5. Нетробчук І. М., Коваль О. В. Сучасний стан природно-заповідної мережі басейну р. Цир у Волинській області. *Природа Західного Полісся та прилеглих територій* : зб. наук. пр./ за заг. ред. Ф. В. Зузука. Луцьк : СНУ імені Лесі Українки, 2017. № 14. С. 129-135.
6. Нетробчук І. М., Самолюк І. В. Поширення мінеральних

лікувальних вод в Україні. *Географія та туризм*: наук. зб. /ред. кол. : Любіцева О.О. (гол. ред.) та ін. К. : Альфа-ПК, 2017. Вип. 41. С. 190-200.

7. Нетробчук І. М. Рекреаційні властивості клімату і рельєфу Шацького національного природного парку. *Науковий вісник Чернівецького університету* : зб. наук. пр. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2018. Вип. 803 : Географія. С. 110-115.

8. Нетробчук І. М., Забокрицька М. Р., Хільчевський В. К. Волинське Полісся: межиріччя Західного Бугу та Случі – природні ресурси та їхнє використання. *Українське Полісся: проблеми та тренди сучасного розвитку*: мат. Всеукраїнської наук.-практ. конф., м. Ніжин, 1–2 бер. 2021 р. /Ніжин: НДУ ім. Гоголя, 2021. С. 28-32.

9. Нетробчук І. М., Оласюк І. Ю. Оцінка антропогенного навантаження на долину річки Прип'ять у Волинській області. *Науковий огляд*. Київ, 2020. груд. № 8 (71). С. 15-33.

10. Віктор Патійчук, Мирослава Забокрицька, Ірина Нетробчук, Софія Саванюк. Аналіз основних проблем використання водойм Волинської області у рекреаційній діяльності. *Науковий вісник СНУ імені Лесі Українки*. Серія: Географічні науки. Луцьк: Вежа-Друк, 2019. № 9 (393). С. 149-158.

11. Червона книга України. Вони чекають на нашу допомогу : наук.-попул. вид. / упоряд. О. Ю. Шапаренко, С. О. Шапаренко. Вид. 4-е, допов. Харків: Торсінг, 2012. 480 с.

12. Швєбс Г. І., Ігошин М. І. Каталог річок і водойм України : навч.-довідк. посіб. / за ред. Є. Д. Гопченка. Одеса: Астропринт, 2003. 392 с.

Інформаційні ресурси

1. Матеріали з основних тем курсу фізичної географії України. URL : <http://geoswit.ucoz.ru/index/0-10/>

2. Пізнавальний сайт «Географія» – велика кількість корисної пізнавальної та наукової інформації з географії України. URL : http://geoknigi.com/book_view.php?id=783

3. Географічний портал «Географіка» – підручники, навчальні посібники, монографії з фізичної географії України. URL : http://geografica.net.ua/publ/galuzi_geografiji/fizichna_geografija_ukrajini/39

4. Електронний навчальний курс «Географія України» з картами «Україна та її регіони» (карти України та регіонів, коментарі, статистика та ілюстрації) [Електронний ресурс]. CD-диск для мережевого використання.